

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๔๖๓
วันอังคาร ที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาติ สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายนครชิต สิงหเสนี	โฆษกกรรมการ
๕. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๖. นางกิริธนา สุมาวงศ์	กรรมการ
๗. นางจุรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๘. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	กรรมการ
๙. นายธิตินันท์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๑๐. นายธีรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๑. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๒. นายภูมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๓. พลตรี วีระ โรจน์นาศ	กรรมการ
๑๔. นายศุภชัย ยาวะประภาษ	กรรมการ
๑๕. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	กรรมการ
๑๖. นายอัษฎพร จารุจินดา	กรรมการ
๑๗. พลเอก อัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๑๘. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

๑. นายประพันธ์ นัยโกวิท	(ลาการประชุม)
๒. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	(ลาการประชุม)

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

นายวราห์ เห่งพุ่ม

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๑. นายนาถะ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานประธานรัฐสภา

๒. นางสาวจินดาภรณ์ ร่ำริน

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมการ ๓

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์พิเศษ หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

๑. นางสุภัทรา เชื้อรอด

๒. นางสาวฐิติพร วิชัยธนพัฒน์

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๓๕ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม

(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๔๕๑ วันอังคาร ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐ ถึงครั้งที่ ๔๖๒ วันพฤหัสบดี ที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ อยู่ระหว่างการตรวจทานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจบันทึกการประชุมและรายงานการประชุม)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๖๐

ก่อนเข้าสู่การพิจารณาความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ประธานกรรมการหารือที่ประชุมเกี่ยวกับการกำหนดตัวบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. และเป็นกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ตามมาตรา ๒๖๗ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญ

นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ กรรมการ กล่าวว่า คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญอาจมอบหมายให้ กรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่เคยทำหน้าที่เป็นกรรมาธิการวิสามัญพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นกรรมาธิการวิสามัญ พิจารณา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ตามมาตรา ๒๖๗ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการกล่าวว่า คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญควรมีข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการ วิสามัญในประเด็นเรื่องการแบ่งกลุ่มการสมัครสมาชิกวุฒิสภาว่า ในบทหลักของร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. นี้ ควรกำหนดให้มีการแบ่งกลุ่มการสมัคร สมาชิกวุฒิสภาจำนวนยี่สิบกลุ่มตามร่างที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอ แต่อาจกำหนดให้มีการ แบ่งกลุ่มการสมัครสมาชิกวุฒิสภาจำนวนสิบกลุ่มได้ไว้ในบทเฉพาะกาลของร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนี้

ศาสตราจารย์พิเศษ หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์ ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญควรเป็นผู้พิจารณาว่าจะมอบหมายให้กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ คนใดเป็นกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในแต่ละฉบับทั้งสองฉบับ สำหรับประเด็นความเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิก วุฒิสภา พ.ศ. นั้น นักวิชาการบางคนมีความเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ตามร่างที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอ ที่กำหนดให้ผู้สมัคร ที่เป็นผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มอาชีพต้องเลือกบุคคลในกลุ่มอื่นเท่านั้น เป็นการกำหนดวิธีการเลือก สมาชิกวุฒิสภาที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากผู้สมัครที่ เป็นผู้ได้รับเลือกขั้นต้นในแต่ละกลุ่มอาชีพไม่อาจทราบได้ว่า ควรลงคะแนนเลือกผู้สมัครคนใดในกลุ่มอาชีพอื่น

ประธานกรรมการจึงได้มอบหมายให้ นายอภิชาติ สุจริตตานนท์ รองประธานกรรมการ คนที่สอง นายอัษฎร จารุจินดา กรรมการ นายอุดม รัฐอมฤต โฆษกกรรมการ นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ กรรมการ และนายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง เป็นกรรมาธิการวิสามัญพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ตามมาตรา ๒๖๗ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญ และมอบหมายให้ พลเอก อภิรัฐพร เจริญพานิช กรรมการ นายภัทรหะ คำพิทักษ์ กรรมการ นายศุภชัย ยาวะประภาษ กรรมการ นายนรชิต สิงหเสนี โฆษกกรรมการ และนายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง เป็นกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ตามมาตรา ๒๖๗ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญ และสอบถามว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับที่ผ่านการพิจารณาจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติอย่างไร

นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ กรรมการ ชี้แจงว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นต่อ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ในประเด็น การกำหนดหมายเลขประจำตัวผู้สมัครของแต่ละพรรคการเมืองที่จะได้รับหมายเลขแตกต่างกัน ในแต่ละเขตเลือกตั้งว่าไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และมีความเห็นในประเด็นอื่นด้วย

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงเพิ่มเติมว่า ในส่วนของ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. คณะกรรมการ การเลือกตั้งมีความเห็นว่า มาตรา ๖๔ วรรคหนึ่ง ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๒๖ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ

สำหรับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นว่ามีประเด็นที่ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ จำนวนห้าประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง มาตรา ๔๘ การกำหนดหมายเลขประจำตัวผู้สมัครโดยให้ผู้สมัครได้รับหมายเลขประจำตัวผู้สมัครเรียงตามลำดับการยื่นใบสมัคร ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๒๔ (๒) ของรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่สอง มาตรา ๖๒ วรรคสอง การกำหนดค่าใช้จ่ายในการหาเสียงของพรรคการเมืองเท่ากัน ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๒๔ (๒) ของรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่สาม มาตรา ๗๓ ไม่ได้กำหนดห้ามการโฆษณาด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่างๆ ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของมาตรา ๗๘ มาตรา ๒๒๔ (๒) และมาตรา ๒๕๘ ก. (๑) ของรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่สี่ มาตรา ๑๓๓ กรณีที่ศาลสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังประกาศผลการเลือกตั้ง ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๒๖ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่ห้า มาตรา ๑๓๘ กรณีภายหลังประกาศผลการเลือกตั้ง กำหนดให้ศาลฎีกาเป็นผู้สั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๒๖ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งยังมีข้อสังเกตเพิ่มเติมในประเด็นการเปิดให้มีการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง ตั้งแต่เวลา ๐๗.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา ด้วย

นายอุดม รัฐอมฤต โฆษกกรรมการ กล่าว ว่า คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญไม่อาจเห็นด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งในประเด็นมาตรา ๔๘ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. เนื่องจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว

ประธานกรรมการกล่าว ว่า มาตรา ๔๘ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ที่ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีเนื้อหาที่ตรงตามเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๒๔ (๒) ของรัฐธรรมนูญแล้ว

ศาสตราจารย์พิเศษ หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์ ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ หรือที่ประชุมกรณีการตั้งคณะกรรมการวิสามัญ ตามมาตรา ๒๖๗ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ว่า เมื่อพิจารณามาตรา ๒๖๗ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญ ที่บัญญัติว่า “เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จให้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องและคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา ถ้าศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องหรือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ให้แจ้งให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนสิบเอ็ดคน ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือประธานองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องและสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และกรรมการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมอบหมายฝ่ายละห้าคน เพื่อพิจารณาแล้วเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้งเพื่อให้ความเห็นชอบ ถ้าสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่เห็นชอบด้วยคะแนนเสียงเกินสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของ

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่ สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่ถึงสองในสามดังกล่าว ให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบตาม ร่างที่คณะกรรมการการวิสามัญเสนอ และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๘๑” มีประเด็นที่คณะกรรมการ ร่างรัฐธรรมนูญควรพิจารณากรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่เห็นชอบด้วยกับร่างที่คณะกรรมการ วิสามัญตามมาตรา ๒๖๗ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญเสนอ จะมีผลให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น เป็นอันตกไปเฉพาะมาตราที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติไม่เห็นชอบด้วย หรือมีผลให้ร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไปทั้งฉบับ เนื่องจากตามหลักทฤษฎีการร่างกฎหมาย บทบัญญัติของ กฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นย่อมเป็นอันใช้บังคับมิได้ ฉะนั้น กรณีที่สภานิติบัญญัติ แห่งชาติมีมติไม่เห็นชอบด้วยกับร่างที่คณะกรรมการวิสามัญตามมาตรา ๒๖๗ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญ เสนอด้วยคะแนนเสียงเกินสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีผล ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไปทั้งฉบับ ทั้งที่ในข้อเท็จจริงแล้วมาตราที่มีเนื้อหา ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญนั้นไม่ใช่มาตราที่เป็นสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ จะเป็นการ ขัดกับหลักทฤษฎีการร่างกฎหมายหรือไม่ นอกจากนั้น กรณีที่คณะกรรมการวิสามัญตามมาตรา ๒๖๗ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญภายในกำหนดเวลาสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง อาจมีผู้ตั้งประเด็นโต้แย้งเกี่ยวกับกำหนดเวลาการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญของสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายหลังจากที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญจากคณะกรรมการวิสามัญตามมาตรา ๒๖๗ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากบทบัญญัติใน มาตรา ๒๖๗ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญ มิได้กำหนดระยะเวลาการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติว่า จะต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามที่คณะกรรมการวิสามัญตามมาตรา ๒๖๗ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญเสนอ ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเท่าใด และหากเกิดกรณีที่สภานิติบัญญัติ แห่งชาติใช้เวลาในการพิจารณาเป็นเวลานานจะมีสภาพบังคับหรือมาตรการลงโทษแก่สมาชิก สภานิติบัญญัติแห่งชาติหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า รัฐธรรมนูญมิได้กำหนดระยะเวลาการพิจารณาของสภานิติบัญญัติ แห่งชาติว่าจะต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามที่คณะกรรมการวิสามัญตาม มาตรา ๒๖๗ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญเสนอ ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเท่าใด โดยถือเป็นความ รับผิดชอบต่อสังคมของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งหากปล่อยเวลาให้เนิ่นนานเกินสมควรแก่เหตุ ก็อาจเข้าข่ายจงใจไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ส่วนประเด็นร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ สภานิติบัญญัติแห่งชาติลงมติให้ความเห็นชอบแล้วนั้น หากองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องหรือคณะกรรมการ ร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีบทบัญญัติบางมาตราไม่ตรงตาม เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติจะต้องดำเนินการตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้น คณะหนึ่งมีจำนวนสิบเอ็ดคน ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือประธานองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และกรรมการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ มอบหมายฝ่ายละห้าคน เพื่อพิจารณาแล้วเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับ แต่งตั้งเพื่อให้ความเห็นชอบ ในทางปฏิบัติคณะกรรมการวิสามัญจะต้องหารือเพื่อให้ได้ข้อยุติร่วมกันว่า ประเด็นความเห็นขององค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องและคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญว่าร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติลงมติให้ความเห็นชอบแล้วนั้น มีบทบัญญัติบางมาตราไม่ตรง ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการมีความเห็นอย่างไรพร้อมกับจัดทำร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณา หากสภานิติบัญญัติแห่งชาติลงมติ

ไม่เห็นชอบด้วยคะแนนเสียงเกินสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการวิสามัญตามมาตรา ๒๖๗ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญเสนอเป็นอันตกไปทั้งฉบับ มิใช่ตกไปเฉพาะมาตราที่ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์พิเศษ หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์ ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สอบถามว่า ในการลงมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามที่คณะกรรมการวิสามัญตามมาตรา ๒๖๗ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญเสนอนั้น สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาลงมติเป็นรายมาตรา หรือลงมติร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในการพิจารณาลงมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามที่คณะกรรมการวิสามัญตามมาตรา ๒๖๗ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญเสนอนั้น เป็นการลงมติทั้งฉบับมิใช่การลงมติเป็นรายมาตรา

ศาสตราจารย์พิเศษ หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์ ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า กรณีที่คณะกรรมการวิสามัญตามมาตรา ๒๖๗ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญสามารถหารือได้ข้อยุติร่วมกันตามประเด็นความเห็นที่องค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องหรือประเด็นที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอ วิธีการลงมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติด้วยการลงมติทั้งฉบับครั้งเดียวจึงไม่เกิดประโยชน์ หากผลท้ายที่สุดสภานิติบัญญัติแห่งชาติลงมติไม่เห็นชอบด้วยคะแนนเสียงเกินสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีผลให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไปทั้งฉบับ ทั้งที่ประเด็นที่องค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องหรือประเด็นที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่าไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญนั้น เป็นเพียงประเด็นเล็กน้อย เช่น ระยะเวลาการลงคะแนนเลือกตั้ง เป็นต้น กลับมีผลทำให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเป็นอันตกไปทั้งฉบับ เป็นเรื่องที่สมเหตุสมผลหรือไม่ นอกจากนั้น การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายหลังได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากคณะกรรมการวิสามัญ ไม่มีกำหนดเวลาในการพิจารณาหรือกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติลงมติไม่เห็นชอบด้วยคะแนนเสียงเกินสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีผลให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไปทั้งฉบับ การจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญก็ไม่มีกำหนดเวลาเช่นเดียวกัน ซึ่งในประเด็นนี้ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญอาจถูกโจมตีจากผู้ไม่หวังดีได้ว่าคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเกินกำหนดเวลาสองร้อยสี่สิบวันตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในประเด็นนี้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้เคยชี้แจงไว้แล้วว่า คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะต้องจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสิบฉบับให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ซึ่งขณะนี้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสิบฉบับเสร็จเรียบร้อยแล้วภายในระยะเวลาที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ กรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติลงมติไม่ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใดภายหลังพ้นกำหนดเวลาสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ยังคงเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่จะต้องเป็นผู้จัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ แต่การจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในกรณีนี้จะไม่มีการกำหนดเวลา

นายสุพจน์ ไข่มุกต์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง สอบถามว่า กรณีร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตกไปทั้งฉบับกับกรณีบทบัญญัติในบางมาตราไม่มีผลใช้บังคับ มีความแตกต่างกันอย่างไร

ประธานกรรมการกล่าวว่า กรณีร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตกไปทั้งฉบับย่อมถือว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไม่มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายทั้งฉบับ ซึ่งแตกต่างกับกรณีบทบัญญัติในบางมาตราไม่มีผลใช้บังคับเนื่องจากไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติในมาตรานั้นจะไม่มีผลใช้บังคับเท่านั้นลักษณะเดียวกับกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามาตราหนึ่งมาตราใดของกฎหมายฉบับหนึ่งขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หากบทบัญญัติมาตรานั้นไม่ใช่สาระสำคัญของกฎหมายย่อมถือว่ากฎหมายฉบับนั้นยังคงมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไปได้ แต่หากมาตราดังกล่าวเป็นสาระสำคัญของกฎหมายก็อาจมีผลทำให้กฎหมายดังกล่าวไม่มีผลใช้บังคับเพราะขัดต่อรัฐธรรมนูญทั้งฉบับได้

จากนั้น นายสุภชัย ยาวะประภาช กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการตรวจพิจารณابันทักเจตนารมณ์ร่างรัฐธรรมนูญ หรือที่ประชุมว่า เลขานุการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีหนังสือขอเอกสารบันทึกการประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญในครั้งที่มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. และบันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ และบันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. โดยที่ประชุมคณะอนุกรรมการมีความเห็นว่าควรจัดส่งเฉพาะบันทึกการประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญในครั้งที่มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ให้แก่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เนื่องจากคณะอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญดำเนินงานในลักษณะของการยกร่างกฎหมายตามความเห็นของที่ประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ จึงไม่มีการจัดทำบันทึกการประชุม ส่วนบันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. อาจมีเนื้อหาที่มีการกล่าวพาดพิงถึงบุคคลอื่น

ประธานกรรมการกล่าวว่า คณะอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้จัดทำบันทึกการประชุม เนื่องจากคณะอนุกรรมการดำเนินงานในลักษณะของการยกร่างกฎหมายตามความเห็นของที่ประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ส่วนคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ดำเนินงานในลักษณะที่เป็นการศึกษาหลักการของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวในประเด็นต่างๆ ซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญไม่ได้นำความเห็นของคณะอนุกรรมการในหลายประเด็นมาประกอบการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ดังนั้น จึงควรจัดส่งเฉพาะบันทึกการประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องให้แก่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ประธานกรรมการยังได้หารือที่ประชุมเกี่ยวกับกรณีที่มีนายความมีหนังสือขอเอกสารความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญเพื่อนำไปประกอบการต่อสู้คดีความในชั้นศาลว่ากรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีความเห็นอย่างไร

นายสุภชัย ยาวะประภาช กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการตรวจพิจารณابันทักเจตนารมณ์ร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า เอกสารที่จะจัดส่งให้แก่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญควรชี้แจงวิธีการทำงานของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญด้วย เพื่อให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญทราบถึงเหตุผลที่

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญไม่อาจจัดส่งเอกสารบันทึกการประชุมของคณะกรรมการทั้งสองคณะให้แก่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. กล่าวว่า ในการประชุมคณะกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. บางครั้งอาจมีการวิพากษ์วิจารณ์กระบวนการสรรหาหรือการทำงานของบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงไปตรงมา จึงควรจัดส่งเฉพาะบันทึกการประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องให้แก่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนกรณีที่มีบุคคลจากภาคเอกชนมีหนังสือขอเอกสารความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญ เห็นว่าเมื่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญยังจัดทำเอกสารความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญทั้งฉบับไม่แล้วเสร็จ ก็ไม่ควรจัดส่งเอกสารความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญให้แก่บุคคลใด

ประธานกรรมการจึงได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาทันทีที่เจตนาารมณ์ร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างหนังสือนำเสนอบันทึกการประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญให้แก่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญโดยให้เสนอร่างหนังสือดังกล่าวต่อที่ประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาในการประชุมครั้งต่อไป

จากนั้น ที่ประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยเริ่มพิจารณาตั้งแต่หมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา ๕๐ เป็นต้นไป สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

หมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย

“หมวด ๔

หน้าที่ของปวงชนชาวไทย”

ความมุ่งหมาย

“ปวงชนชาวไทยมิได้มีแต่เฉพาะสิทธิและเสรีภาพตามหลักประกันสิทธิและเสรีภาพ ในหมวด ๓ เท่านั้น แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้ปวงชนชาวไทยต้องมีหน้าที่รับผิดชอบต่อประเทศชาติและสังคมส่วนรวมเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาประเทศตามความในหมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทยด้วย โดยความในหมวด ๔ ยังคงหน้าที่ของปวงชนชาวไทยทั่วไปที่มีอยู่เดิม และมีหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นใหม่ ซึ่งจะสอดคล้องกับหลักการที่บัญญัติในมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ กล่าวคือ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การเข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ การไม่สร้างความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม การลงประชามติ การร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม และการไม่สนับสนุนการทุจริต”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบความมุ่งหมายของหมวด ๕ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย ตามที่คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาทันทีที่เจตนาารมณ์ร่างรัฐธรรมนูญเสนอ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๐

“มาตรา ๕๐ บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (๒) ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติและสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (๓) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
- (๔) เข้ารับการศึกษอบรมในการศึกษาภาคบังคับ
- (๕) รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (๖) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม
- (๗) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ
- (๘) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม
- (๙) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (๑๐) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ”

ความมุ่งหมาย

“กำหนดให้ปวงชนชาวไทยต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสถาบันหลักของชาติและสังคมโดยรวม”

คำอธิบายประกอบ

“การกำหนดหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒ เป็นครั้งแรก และบัญญัติเป็นหลักการเช่นนี้เรื่อยมาในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ โดยรัฐธรรมนูญฉบับก่อนปี ๒๕๔๐ นั้น จะกำหนดหน้าที่ไว้เพียงไม่กี่เรื่อง เช่น หน้าที่รักษาซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักษาซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หน้าที่เคารพกฎหมาย หน้าที่ป้องกันประเทศ หน้าที่รับการศึกษอบรม เป็นต้น โดยไม่มีการกำหนดกลไกบังคับ แต่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดเพิ่มหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหลายประการ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งกำหนดให้ปวงชนชาวไทยมีหน้าที่ต่อประเทศชาติประการต่าง ๆ ดังนี้

๑. การเพิ่มหน้าที่ในอนุมาตรา (๒) นอกเหนือการป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติและสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหลายฉบับ คือ การให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้งนี้ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความร่วมมือกันในการป้องกันสาธารณภัยของสังคม

๒. หน้าที่ตามอนุมาตรา (๔) กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่เข้ารับการศึกษอบรมในการศึกษาภาคบังคับ

๓. การเพิ่มหน้าที่ตามอนุมาตรา (๖) กำหนดหลักการให้การใช้สิทธิและเสรีภาพนอกจากจะต้องเคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นแล้ว ยังจะต้องไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคมกล่าวคือ ต้องใช้สิทธิและเสรีภาพโดยสุจริตในทางสร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

๔ การเพิ่มหน้าที่การลงประชามติตามอนุมาตรา (๗) เป็นการวางหลักเพื่อรองรับการจัดทำประชามติต่างๆ ในอนาคตด้วย และเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งหรือลงประชามติในระบอบประชาธิปไตย และสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้จะกำหนดให้การไปเลือกตั้งหรือลงประชามติเป็นหน้าที่ แต่การไปทำหน้าที่ดังกล่าวก็ต้องเป็นการทำหน้าที่อย่างอิสระ ไม่ซื้อสิทธิขายเสียง

๕ การเพิ่มหน้าที่ตามอนุมาตรา (๘) กำหนดหลักการเพื่อรองรับหลักสากลที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีองค์การระหว่างประเทศในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการเปิดช่องให้แก่ประชาชน หรือชุมชน ในการปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน และเป็นการสร้างจิตสำนึกให้แก่คนในชาติว่าควรร่วมมือกันในการรักษาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้ ยังได้เพิ่มหน้าที่โดยกำหนดหลักการให้ประชาชนมีหน้าที่ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมด้วย เพื่อให้เกิดความครอบคลุมยิ่งขึ้น อันจะทำให้เกิดการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมไทย เช่น ภูเขาดอยภูคา วัด เจดีย์โบราณ หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นต้น

๖. การเพิ่มหน้าที่ตามอนุมาตรา (๑๐) กำหนดหลักการเกี่ยวกับหน้าที่ของปวงชนชาวไทยในเรื่องการป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า เหตุผลความจำเป็นที่ต้องกำหนดบทบัญญัติในเรื่องหน้าที่ของปวงชนชาวไทยไว้ในรัฐธรรมนูญ เนื่องจากหน้าที่ของปวงชนชาวไทยบางประการ ภาครัฐจะตรากฎหมายออกมาเพื่อรองรับการมีหน้าที่ของปวงชนชาวไทย และในขณะเดียวกันการตรากฎหมายดังกล่าวจะมีผลเป็นการลดละสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยในเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานบางประการด้วย ดังนั้น คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญจึงเห็นว่าสมควรที่จะเพิ่มบทบัญญัติในมาตรา ๕๐ (๔) หน้าที่ของปวงชนชาวไทย เพิ่มเติมว่าสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทยมาพร้อมกับหน้าที่เมื่อกำหนดให้เป็นหน้าที่ สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวก็อาจถูกจำกัดโดยผลของกฎหมายได้

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง สอบถามว่า บทบัญญัติในมาตรา ๕๐ (๔) ของรัฐธรรมนูญ ที่บัญญัติว่า “เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ” เป็นการกำหนดหน้าที่ของผู้ปกครองที่จะต้องให้บุตรได้เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ หรือเป็นบทบังคับว่าเด็กจะต้องเข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ เนื่องจากเด็กจะเข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผู้ปกครองว่าจะให้เด็กเข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ผู้ปกครองมีหน้าที่ให้บุตรของตนได้เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ ส่วนเหตุผลที่บัญญัติให้เป็นหน้าที่นั้น เพราะเป็นการบังคับว่าเด็กทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องเข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งแตกต่างกับสิทธิและเสรีภาพในการเดินทาง ปวงชนชาวไทยทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะเดินทางไปไหนก็ได้ แต่ในเรื่องการศึกษาภาคบังคับนั้น เด็กทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องเข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับคือ จะต้องไปโรงเรียนจะเลือกใช้สิทธิและเสรีภาพด้วยการไม่ไปโรงเรียนแต่ไปสถานที่อื่นไม่ได้

นายภัทรธนะ คำพิทักษ์ กรรมการ กล่าวว่า ความมุ่งหมายของมาตรา ๕๐ ควรอธิบายโดยมีสาระสำคัญว่า รัฐธรรมนูญได้กำหนดองค์ประกอบต่างๆ ที่จะใช้บังคับกับสังคม แต่ในเรื่องของบุคคลจะต้องมีข้อกำหนดในเรื่องการเป็นสมาชิกของสังคม และการที่ประชาชนจะเป็นสมาชิกของสังคมได้จำเป็นต้องกำหนดถึงสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชน รวมทั้งการกำหนดบทจำกัดการใช้สิทธิ เสรีภาพ และ

หน้าที่บางประการที่อาจมีลักษณะเป็นการละเมิดหรือสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของผู้อื่นที่เป็นสมาชิกของสังคมด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความมุ่งหมายของมาตรา ๕๐ ควรอธิบายเพิ่มเติมโดยมีสาระสำคัญว่า สิทธิและเสรีภาพจะต้องมาควบคู่กับหน้าที่ และเมื่อใดเป็นหน้าที่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว สิทธิและเสรีภาพที่ได้รับรองไว้นั้นอาจถูกจำกัดเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นปวงชนชาวไทยได้ และสอบถามว่า ความว่า “โดยไม่มีการกำหนดกลไกบังคับ” ในคำอธิบายประกอบของมาตรา ๕๐ ย่อหน้าที่หนึ่ง คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณابันทึกเจตนารมณ์ร่างรัฐธรรมนูญต้องการสื่อความหมายเรื่องใด เนื่องจากโดยหลักการทั่วไปของรัฐธรรมนูญจะไม่มีกำหนดกลไกบังคับไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่รัฐธรรมนูญจะมีบทบัญญัติเพื่อเป็นช่องทางในการออกกฎหมายสำหรับกำหนดกลไกบังคับ ดังนั้น คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาบททวนว่าจะยังคงความว่า “โดยไม่มีการกำหนดกลไกบังคับ” ไว้ในคำอธิบายประกอบของมาตรา ๕๐ ในย่อหน้าที่หนึ่ง หรือไม่

ส่วนความว่า “ทั้งนี้ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความร่วมมือกันในการป้องกันสาธารณสุขภัยของสังคม” ในคำอธิบายประกอบข้อ ๑ นั้น เหตุผลในการบัญญัติมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่าภัยพิบัติอันเกิดจากธรรมชาติในปัจจุบันนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น จึงเป็นเรื่องที่ทุกคนในสังคมจะต้องร่วมมือช่วยเหลือกันในการป้องกันภัยพิบัติอันเกิดจากธรรมชาติ

นายสุภชัย ยาวะประภาส กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการตรวจพิจารณابันทึกเจตนารมณ์ร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ร่างรัฐธรรมนูญฉบับร่างแรกที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญนำไปรับฟังความคิดเห็นจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี หน่วยงานของรัฐและประชาชน ไม่มีการบัญญัติหลักการในเรื่องการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความร่วมมือกันในการป้องกันสาธารณสุขภัยของสังคม แต่มีการเพิ่มบทบัญญัติในภายหลัง เนื่องจากได้มีข้อเสนอแนะจากกระทรวงมหาดไทยว่าควรเพิ่มบทบัญญัติในเรื่องการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยโดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของปวงชนชาวไทยไว้ในรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงได้เพิ่มบทบัญญัติดังกล่าวไว้ในมาตรา ๕๐

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า ข้อเสนอแนะในเรื่องการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความร่วมมือกันในการป้องกันสาธารณสุขภัยของสังคม เป็นการกำหนดที่สอดคล้องกับข้อเสนอในเรื่องความร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม ตามที่บัญญัติในมาตรา ๕๐ (๘) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งเดิมรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ บัญญัติว่า “บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พักผ่อนและสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” แต่ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๐ (๘) เปลี่ยนจากคำว่า “ช่วยเหลือ” เป็นคำว่า “ให้ความร่วมมือ”

ประธานกรรมการกล่าวว่า คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณابันทึกเจตนารมณ์ร่างรัฐธรรมนูญ ควรเพิ่มเติมคำอธิบายในข้อ ๑ โดยมีสาระสำคัญว่า การที่เพิ่มเรื่องการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความร่วมมือกันในการป้องกันสาธารณสุขภัยของสังคม เพราะต่อไปภัยพิบัติธรรมชาติจะเกิดขึ้นอย่างรุนแรงอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงและเสื่อมโทรมของโลก จึงควรกำหนดเป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันและกัน

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติรอการพิจารณาความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบของมาตรา ๕๐

หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

“หมวด ๕

หน้าที่ของรัฐ”

ความมุ่งหมาย

“(๑) ด้วยเหตุที่สิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญที่ผ่านมาบางส่วน ไม่ได้ถูกหยาบยมาปฏิบัติจริง ดังนั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงได้กำหนดให้มีหมวดว่าด้วย “หน้าที่ของรัฐ” อันเป็นหมวดใหม่ที่บัญญัติขึ้นในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ประชาชนว่า รัฐต้องดำเนินการอันเป็นหน้าที่ของรัฐตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดตามกำลังความสามารถทางการเงินการคลังของรัฐ สาระในหมวดนี้หลายเรื่องเป็นการนำบทบัญญัติในหมวดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนหลายประการไปบัญญัติไว้ในหมวดนี้

(๒) สาระที่บัญญัติไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐมีสภาพบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติ ไม่เช่นนั้นอาจเป็นเหตุฟ้องร้องบังคับให้รัฐปฏิบัติได้ ดังนั้น จึงบัญญัติเฉพาะหลักการสำคัญและจำเป็น ส่วนหมวดแนวนโยบายแห่งรัฐเป็นเรื่องทิศทางหรือแนวทางในการดำเนินนโยบายของรัฐ หากรัฐไม่ดำเนินการ ก็ไม่อาจเป็นเหตุแห่งการฟ้องร้องให้รัฐต้องปฏิบัติได้

(๓) สำหรับหลักการในการยกร่างหมวดหน้าที่ของรัฐได้นำแนวทางมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กล่าวโดยสรุป หมวดหน้าที่ของรัฐ กำหนดให้ “รัฐมีหน้าที่ต่อประชาชน” เพื่อให้รัฐต้องดำเนินการในเรื่องที่กำหนดให้แก่ประชาชน “ทุกคน” หรือ “ทุกชุมชน” เป็นการทั่วไป โดยที่ประชาชนแต่ละคนหรือแต่ละชุมชน “ไม่ต้องใช้สิทธิร้องขอ” ต่อไป หรืออาจกล่าวได้ว่ารัฐมีหน้าที่ทำให้สิทธิเป็นจริง ถ้ารัฐไม่กระทำตามที่ก็จะจะเป็นกรณีจึงไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หรือถ้ากระทำหน้าที่ไม่ดี ประชาชนและชุมชนย่อมมีสิทธิติดตามและเร่งรัดให้รัฐดำเนินการ และฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดให้ประชาชนหรือชุมชนได้รับประโยชน์นั้นได้ ทั้งนี้ เพื่อบริการประชาชนและเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศต่อไป”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความว่า “สำหรับหลักการในการยกร่างหมวดหน้าที่ของรัฐได้นำแนวทางมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐” ในคำอธิบายประกอบข้อ ๓ ข้อมูลไม่ถูกต้อง เนื่องจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ไม่ได้บัญญัติหมวดว่าด้วยหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น เสนอแก้ไขเพิ่มเติมคำอธิบายประกอบในข้อ (๓) เป็นดังนี้ “(๓) หมวดหน้าที่ของรัฐ กำหนดให้ “รัฐมีหน้าที่ต่อประชาชน” เพื่อให้รัฐต้องดำเนินการในเรื่องที่กำหนดให้แก่ประชาชน “ทุกคน” หรือ “ทุกชุมชน” เป็นการทั่วไป โดยที่ประชาชนแต่ละคนหรือแต่ละชุมชน “ไม่ต้องใช้สิทธิร้องขอ” ต่อไป หรืออาจกล่าวได้ว่ารัฐมีหน้าที่ทำให้สิทธิเป็นจริง ถ้ารัฐไม่กระทำตามที่ก็จะจะเป็นกรณีจึงไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หรือถ้ากระทำหน้าที่ไม่ดี ประชาชนและชุมชนย่อมมีสิทธิติดตามและเร่งรัดให้รัฐดำเนินการ และฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดให้ประชาชนหรือชุมชนได้รับประโยชน์นั้นได้ ทั้งนี้ เพื่อบริการประชาชนและเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศต่อไป”

ศาสตราจารย์พิเศษ หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์ ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ความว่า “ด้วยเหตุที่สิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญที่ผ่านมาบางส่วนไม่ได้ถูกหยาบยมาปฏิบัติจริง” ในคำอธิบายประกอบข้อ (๑) ควรแก้ไขเพิ่มเติมคำว่า “ไม่ได้ถูกหยาบยมาปฏิบัติจริง” โดยใช้ถ้อยคำอื่นที่เป็นภาษาราชการ

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า ร่างรัฐธรรมนูญฉบับร่างแรก ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๙ ได้บันทึกช่วยจำ

ไว้ว่า หมวดหน้าที่ของรัฐได้กำหนดขึ้นใหม่โดยนำบางมาตราที่เคยเป็นสิทธิของปวงชนชาวไทยบางประการ ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มากำหนดเป็นหน้าที่ของรัฐ โดยกำหนดให้รัฐจะต้องดำเนินการแทนที่จะกำหนดให้เป็นสิทธิลอยๆ ดังเช่นที่เคยกำหนดในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ โดยให้ประชาชนไปเรียกร้องเอาเอง

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความมุ่งหมายใน (๑) เป็นดังนี้ “(๑) ด้วยเหตุที่สิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญที่ผ่านมา ประชาชนมักจะได้รับในลักษณะ “นามธรรม” ผู้ใดต้องการให้เกิดผลจำเป็นต้องไปดำเนินการเรียกร้องให้เกิดเป็นรูปธรรมขึ้น ทั้ง ๆ ที่สิทธิบางประการเป็นเรื่องที่รัฐสมควรจะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นและเป็นประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง เช่น สิทธิในการได้รับการศึกษา เป็นต้น ดังนั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงได้กำหนดให้มีหมวดว่าด้วย “หน้าที่ของรัฐ” อันเป็นหมวดใหม่ที่บัญญัติขึ้นในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ประชาชนว่า รัฐต้องดำเนินการอันเป็นหน้าที่ของรัฐตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดตามกำลังความสามารถทางการเงินการคลังของรัฐ เพื่อให้สิทธิของประชาชนในเรื่องสำคัญ ๆ เกิดเป็นรูปธรรมโดยที่ประชาชนไม่ต้องเรียกร้อง สาระในหมวดนี้หลายเรื่องเป็นการนำบทบัญญัติที่เคยบัญญัติไว้ในหมวดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนหลายประการมาบัญญัติไว้ในหมวดนี้”

นายอุดม รัฐอมฤต โฆษกกรรมการ กล่าวว่า ความมุ่งหมายของหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ควรอธิบายโดยแบ่งออกเป็นสองประเด็นคือ ประเด็นที่หนึ่ง อธิบายเหตุที่แยกบัญญัติหมวดว่าด้วยหน้าที่ของรัฐ ออกจากหมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยว่ามีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร และประเด็นที่สอง อธิบายเหตุผลว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ กำหนดให้หน้าที่ของรัฐมีความชัดเจนด้วยการแยกบทบัญญัติบางมาตราที่เคยบัญญัติในหมวดว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาบัญญัติในหมวดว่าด้วยหน้าที่ของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เพื่อกำหนดให้ชัดเจนว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการ รัฐจะใช้ดุลพินิจไม่ดำเนินการไม่ได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า บทบัญญัติในหมวดว่าด้วยหน้าที่ของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ บางมาตราเป็นการนำหลักการมาจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ในหมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย และหมวดว่าด้วยแนวนโยบายของรัฐ โดยบทบัญญัติที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐนั้นเป็นเรื่องที่รัฐจะต้องดำเนินการให้แก่ประชาชนทุกคน หรือที่เป็นผลกระทบต่อสังคมเป็นส่วนรวม แต่หากเป็นเรื่องสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลจะไม่นำมาบัญญัติไว้ในหมวดว่าด้วยหน้าที่ของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

นายภัทร คำพิทักษ์ กรรมการ กล่าวว่า บทบัญญัติในหมวดว่าด้วยหน้าที่ของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ในบางมาตรา ไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากกำหนดให้ประชาชนหรือรัฐดำเนินการแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่เป็นหน้าที่ของทั้งสองฝ่ายที่จะต้องร่วมมือกัน

ประธานกรรมการกล่าวว่า คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญควรจัดทำความมุ่งหมายของหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ เพิ่มเติมโดยมีสาระสำคัญว่า หน้าที่บางประการที่กำหนดให้เป็นของรัฐ จะสอดคล้องกับการกำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชน เพื่อให้รัฐและประชาชนร่วมกันทำให้บรรลุเป้าหมาย

ศาสตราจารย์พิเศษ หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์ ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ความมุ่งหมายใน (๒) และ (๓) เขียนถ้อยคำแตกต่างกัน โดยใน (๒) ใช้คำว่า “ฟ้องร้องบังคับให้รัฐปฏิบัติได้” แต่ใน (๓) ใช้คำว่า “ฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง” ดังนั้น ควรแก้ไขเพิ่มเติมเพิ่มเติมโดยใช้ถ้อยคำให้สอดคล้องกัน

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความมุ่งหมายใน (๒) เป็นดังนี้ “(๒) สาระที่บัญญัติไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐมีสภาพบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติ ไม่เช่นนั้นอาจเป็นเหตุฟ้องร้องบังคับให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติได้ ดังนั้น จึงบัญญัติเฉพาะหลักการสำคัญและจำเป็น ส่วนหมวดแนวนโยบายแห่งรัฐเป็นเรื่องทิศทาง

หรือแนวทางในการดำเนินนโยบายของรัฐ หากรัฐไม่ดำเนินการ ก็ไม่อาจเป็นเหตุแห่งการฟ้องร้องให้รัฐต้องปฏิบัติได้”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติรื้อการพิจารณาความมุ่งหมายของหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

มาตรา ๕๑

“มาตรา ๕๑ การใดที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐตามหมวดนี้ ถ้าการนั้นเป็นการทำเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยตรง ย่อมเป็นสิทธิของประชาชนและชุมชนที่จะติดตามและเร่งรัดให้รัฐดำเนินการ รวมตลอดทั้งฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดให้ประชาชนหรือชุมชนได้รับประโยชน์นั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ”

ความมุ่งหมาย

“กำหนดขึ้นเพื่อให้มั่นใจว่ารัฐจะทำหน้าที่ของรัฐที่บัญญัติไว้โดยประชาชนและชุมชนไม่ต้องร้องขอหากรัฐไม่ดำเนินการตามหน้าที่ที่บัญญัติไว้ ประชาชนและชุมชนสามารถใช้สิทธิที่จะติดตาม เร่งรัด หรือฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐได้”

คำอธิบายประกอบ

“บทบัญญัตินี้เพิ่มขึ้นใหม่เป็นมาตราแรกของหมวด "หน้าที่ของรัฐ" อันเป็นหมวดใหม่ที่บัญญัติขึ้นในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ภายหลังจากที่ได้รับฟังความเห็นของประชาชนที่แสดงความห่วงใยว่ารัฐหรือหน่วยงานของรัฐอาจไม่ทำหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญก็ได้ และหากรัฐหรือหน่วยงานของรัฐไม่ทำหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้แล้ว ประชาชนหรือชุมชนจะสามารถติดตาม เร่งรัด หรือฟ้องร้องได้หรือไม่ มาตรานี้จึงบัญญัติขึ้นเพื่อให้สิทธิประชาชนที่จะติดตาม เร่งรัด ตลอดจนฟ้องร้องได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติ ดังนี้

๑. เห็นชอบความมุ่งหมายของมาตรา ๕๑ ตามที่คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณابันทึกเจตนารมณ์ร่างรัฐธรรมนูญเสนอ โดยไม่มีการแก้ไข

๒. เห็นชอบคำอธิบายประกอบของมาตรา ๕๑ ตามที่คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณابันทึกเจตนารมณ์ร่างรัฐธรรมนูญเสนอ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๒

“มาตรา ๕๒ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพกำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย”

ความมุ่งหมาย

“กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ปกป้องรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช และอธิปไตยของรัฐ โดยมีการทหาร การทูต การข่าวกรอง เพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งชาติ”

คำอธิบายประกอบ

(๑) บทบัญญัติลักษณะนี้เคยมีมาก่อนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งกำหนดหน้าที่ของรัฐในการพัฒนาศักยภาพเพื่อปกป้องและคุ้มครองความมั่นคงของประเทศ โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้เพิ่มเติมข้อความให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

(๒) วรรคหนึ่ง ความว่า “พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์” หมายความว่ารวมทั้งภายในราชอาณาจักรและนอกราชอาณาจักร ส่วนความว่า “บูรณภาพแห่งอาณาเขต” มีความหมายกว้างและครอบคลุมเขตทั้งปวงและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย อาทิ อาณาเขตบนท้องฟ้า ใต้น้ำ ใลห้วงทวีป และเขตเศรษฐกิจจำเพาะ เป็นต้น ส่วนความว่า “สิทธิอธิปไตย” เป็นเรื่องสิทธิพิเศษในการแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ของรัฐชายฝั่ง

นอกจากนี้ วรรคหนึ่งยังบัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีการทหารที่เข้มแข็ง (จัดกำลังคนและอาวุธ ยุทโธปกรณ์) การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพในรัฐธรรมนูญ เพื่อดำรงไว้ซึ่งการรักษาเกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน อันสอดคล้องกับหลักวิชาการว่าด้วยหน้าที่ของรัฐระหว่างประเทศ

(๓) วรรคสอง กำหนดหลักการเกี่ยวกับการจัดให้มีกำลังทหาร โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ได้กำหนดกรอบการใช้กำลังทหารไว้ คงบัญญัติไว้เพียงว่า “ให้ใช้เพื่อการพัฒนาประเทศ” เท่านั้น ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๙๒ - ๒๕๓๔ บัญญัติแตกต่างออกไป โดยกำหนดกรอบในการใช้กำลังทหารพึงใช้เพื่อการรบหรือการสงครามและการป้องกันมิให้เกิดสงคราม เพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อปราบหรือป้องปรามการกบฏและการจลาจล เพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐ และเพื่อการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ หลักการในเรื่องการจัดกำลังทหารตามที่เคยบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๙๒ - ๒๕๓๔ ได้บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงไม่จำเป็นต้องบัญญัติในรัฐธรรมนูญอีก”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความมุ่งหมายของมาตรา ๕๒ เป็นต้นนี้ “กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ปกป้องรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ เกราช และอธิปไตยของรัฐ โดยต้องจัดให้มีการทหาร การทูต การข่าวกรอง ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งชาติ” ทั้งนี้ ตั้งข้อสังเกตรูปแบบการอ้างอิงเอกสาร โดยคณะอนุกรรมการตรวจพิจารณابันทึกเจตนารมณ์ร่างรัฐธรรมนูญ ใช้คำว่า “บันทึกการประชุม และรายงานการประชุม (ขวเลข) คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ” นั้น ไม่ถูกต้องเนื่องจากรายงานการประชุม (ขวเลข) เป็นเอกสารที่ไม่ผ่านการรับรองจากที่ประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ควรอ้างอิงเฉพาะบันทึกการประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเท่านั้น และสอบถามว่า ความว่า “ภายในราชอาณาจักรและนอกราชอาณาจักร” ในคำอธิบายประกอบข้อ (๒) วรรคหนึ่ง หมายความว่าอย่างไร

นางสาววลัยพร ภาธา เลขานุการอนุกรรมการตรวจพิจารณابันทึกเจตนารมณ์ร่างรัฐธรรมนูญชี้แจงว่า ในบันทึกการประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๑๔ วันจันทร์ ที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘ มีกรรมการร่างรัฐธรรมนูญอภิปรายแสดงความคิดเห็นว่า การพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ต้องไม่ใช่ดำเนินการเฉพาะภายในราชอาณาจักรแต่หมายรวมถึงนอกราชอาณาจักรด้วย

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า ความในวรรคหนึ่งต้องแยกออกเป็นสามส่วนคือ ส่วนที่หนึ่ง ความว่า “พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์” ส่วนที่สอง ความว่า “บูรณภาพแห่งอาณาเขต” และส่วนที่สาม ความว่า “สิทธิอธิปไตย” ซึ่งมีเพียงส่วนที่สอง ความว่า “บูรณภาพแห่งอาณาเขต” เท่านั้นที่จะครอบคลุมเขตทั้งปวงและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย นอกพระราชอาณาจักร ดังนั้น หากจะอธิบายควรต้องอธิบายให้ชัดเจนว่ามีเรื่องใดบ้างที่รัฐมีสิทธิดำเนินการ นอกพระราชอาณาจักร

ประธานกรรมการกล่าวว่า คำอธิบายประกอบของวรรคหนึ่งควรอธิบายโดยมีสาระสำคัญว่า วรรคหนึ่งเป็นการกำหนดหน้าที่ของรัฐในการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งความเป็น “ชาติ” อันประกอบด้วยสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขต เกียรติภูมิ และนอกจากความเป็นชาตินั้นแล้วยังต้องรักษาผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยในการดำเนินการดังกล่าวรัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การจะอธิบายให้ชัดเจนจะต้องอธิบายด้วยว่า ความว่า “บูรณภาพแห่งอาณาเขต” หมายความว่า ความครบถ้วนสมบูรณ์ของอาณาเขตซึ่งรัฐต้องรักษาให้ครบถ้วนสมบูรณ์ตลอดเวลาจะบกพร่องมิได้ ส่วนคำว่า “อาณาเขต” คืออาณาเขตบนท้องฟ้า ใต้น้ำ ใลห้วงวิป และเขตเศรษฐกิจจำเพาะ เป็นต้น

ส่วนความในวรรคสองควรอธิบายว่า โดยปกติรัฐจะใช้กำลังทหารเพื่อการป้องกันประเทศเป็นหลักใหญ่ แต่ระหว่างที่ไม่มีศึกสงครามนั้นก็มีการใช้ประโยชน์จากกำลังทหารในการพัฒนาประเทศจนเกิดข้อสงสัยว่า สามารถใช้กำลังทหารในการพัฒนาประเทศได้หรือไม่ เพราะจะมีปัญหาเกี่ยวกับเสรีภาพของบุคคลปะปนอยู่ด้วย เพราะในการเกณฑ์ทหารมีจุดประสงค์หลักเพื่อการศึกษาสงคราม การใช้กำลังทหารในการพัฒนาประเทศจึงอาจเป็นปัญหาได้ว่าขัดต่อเสรีภาพและจุดประสงค์หลักในการเกณฑ์ทหารหรือไม่ และการจัดสรรงบประมาณให้แก่ทหารเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศนั้นถูกต้องหรือไม่ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวจึงบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๒ วรรคสอง ว่า “กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติ ดังนี้

๑. แก้ไขเพิ่มเติมความมุ่งหมายของมาตรา ๕๒ เป็นดังนี้

“กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ปกป้องรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช และอธิปไตยของรัฐ โดยต้องจัดให้มีการทหาร การทูต การข่าวกรอง ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งชาติ”

๒. รอการพิจารณาคำอธิบายประกอบของมาตรา ๕๒

มาตรา ๕๓

“มาตรา ๕๓ รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด”

ความมุ่งหมาย

“กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ให้มีการบังคับใช้กฎหมายให้ได้ผลอย่างเคร่งครัด”

คำอธิบายประกอบ

“บทบัญญัติลักษณะนี้เคยมีมาก่อนใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยกำหนดให้รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยจะต้อง “ไม่เลือกปฏิบัติ” ตามหลักทั่วไปที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ด้วย”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในมาตรา ๕๓ เป็นหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นหลักการสากลทั่วไปว่าเมื่อรัฐออกกฎหมายใด รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดด้วย

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติ ดังนี้

๑. เห็นชอบความมุ่งหมายของมาตรา ๕๓ ตามที่คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณابันทึกเจตนารมณ์ร่างรัฐธรรมนูญเสนอ โดยไม่มีการแก้ไข

๒. เห็นชอบคำอธิบายประกอบของมาตรา ๕๓ ตามที่คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณابันทึกเจตนารมณ์ร่างรัฐธรรมนูญเสนอ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๔

“มาตรา ๕๔ รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน

ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุน หรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษีรวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นอิสระและกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว”

ความมุ่งหมาย

“กำหนดให้รัฐมีหน้าที่จัดให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามที่กฎหมายกำหนดตามวัยอันสมควร รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาเพื่อให้ทุกคนเป็นคนดี มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยมีกองทุนในการสนับสนุนการศึกษา”

คำอธิบายประกอบ

“(๑) บทบัญญัติลักษณะนี้ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก และเคยมีมาก่อนในรัฐธรรมนูญฉบับต่อๆ มา ดังที่ได้บัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งกำหนดหลักการให้บุคคลมีความเสมอภาคในการได้รับการศึกษา โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้นำเอาเรื่องสิทธิและเสรีภาพในการศึกษามายกย่องไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐแทน เพื่อให้มีผลในทางปฏิบัติ ขจัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และทำให้โอกาสทางการศึกษาของทุกคนทัดเทียมกันอย่างแท้จริง

(๒) บทบัญญัตินี้มุ่งเน้นให้ภาครัฐจัดการศึกษาให้แก่เด็กเล็กก่อนวัยเรียนให้ได้รับการดูแลและพัฒนาอย่างเสมอภาคกันตั้งแต่ก่อนชั้นอนุบาล เพื่อมิให้เด็กเล็กที่ครอบครัวมีฐานะยากจนต้องล้าหลังด้านการศึกษาไปตลอดชีวิตเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กเล็กที่ครอบครัวมีฐานะร่ำรวยซึ่งมีโอกาสได้รับการดูแลและพัฒนาตั้งแต่ก่อนชั้นอนุบาล แม้ภาครัฐจะมีโครงการเรียนฟรีสิบห้าปีจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ก็ตาม หากเด็กเล็กที่ครอบครัวมีฐานะยากจนไม่ได้รับการพัฒนาตั้งแต่ก่อนวัยเรียนซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สำคัญ การมีโครงการเรียนฟรีของรัฐบาลก็จะไม่เกิดประโยชน์เด็กที่มีฐานะยากจน จากข้อมูลทางการแพทย์และการศึกษามีผลวิจัยที่ตรงกันว่า วัยที่จะพัฒนาสมอง อารมณ์ และจิตใจ ต้องพัฒนาอย่างช้า ๒ ขวบ และก่อน ๕ ขวบ แต่เด็กเล็กในครอบครัวที่ยากจนและในชนบท ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ไม่มีโอกาสได้รับการพัฒนาในวัยเด็กเล็ก เมื่อถึงเวลาเรียนหนังสือจึงไม่สามารถแข่งขันได้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงได้หาแนวทางแก้ปัญหา เพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ และให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม โดยกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการ ดังนี้

- ดำเนินการให้เด็กเล็กตั้งแต่วัย ๒ ขวบ ก่อนเข้ารับการศึกษาชั้นอนุบาล ได้รับการดูแลและพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย
- จัดการศึกษาตั้งแต่อนุบาล ๑ จนจบการศึกษาคะบังคับ (มัธยมศึกษาปีที่ ๓) รวมทั้งหมด ๑๒ ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย
- ให้ความช่วยเหลือค่าใช้จ่ายแก่ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการศึกษาชั้นต่อไปตามความถนัดของตน (กรณีของรัฐไม่ได้จัดให้เรียนฟรี)

(๓) วรรคสี่ กำหนดให้การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน (ศึกษาตามความต้องการของแต่ละคน ซึ่งมีความชอบหรือความถนัดแตกต่างกันไป เช่น การศึกษาในสายอาชีพ เป็นต้น) และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

(๔) วรรคหก กำหนดให้รัฐมีกองทุนช่วยเหลือสนับสนุนค่าใช้จ่ายสำหรับผู้ขาดแคลนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ประกอบกับเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยมีการใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษีให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุนดังกล่าวได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีด้วย”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความมุ่งหมายของมาตรา ๕๔ ต้องการให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้เกิดความเสมอภาคแก่คนทุกเพศ ทุกวัย ทุกฐานะ และทุกพื้นที่ ด้วยวิธีการพัฒนาตั้งแต่ยังเยาว์วัย ให้สามารถมีสมองที่พัฒนา มีวินัยที่ดีงาม รวมทั้งกำหนดเป้าหมายของการให้การศึกษา และผลสัมฤทธิ์ของการศึกษา รวมตลอดทั้งเปลี่ยนแนวคิดในการจัดการศึกษาจากการมุ่งเข้าสู่มหาวิทยาลัยให้เป็นลักษณะที่

ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด โดยจัดให้มีกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคสำหรับใช้เป็นแหล่งเงินในการปฏิรูปการศึกษาสำหรับผู้เรียนและครู

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า ความมุ่งหมายของมาตรา ๕๔ ควรแสดงให้เห็นด้วยว่า การศึกษาเป็นเรื่องการวางอนาคตของชาติในระยะยาว ซึ่งจะส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายประสบความสำเร็จ และเรื่องการศึกษาในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นการศึกษาที่อยู่ในบริบทของอนาคต จึงควรต้องมีการศึกษาทักษะที่แตกต่างจากปัจจุบัน

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความมุ่งหมายของมาตรา ๕๔ ควรกำหนดด้วยว่า การศึกษาจะทำให้คนมีวินัย ทำให้คนมีคุณภาพ และไม่มีการละเมิดกฎหมายเกิดขึ้น

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติรื้อการพิจารณาความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบของมาตรา ๕๔

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันพฤหัสบดี ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๖.๒๐ นาฬิกา

นายสกนธ์ พรหมบุญตา

นิติกรชำนาญการ

นายรัฐภูมิ คำศรี

นิติกรชำนาญการพิเศษ

นางสาวอัจฉรา สอนสมุทร

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมการธิการ ๒

ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์